

הַלְבוֹת מְזוּזָה פָּרָק ה

א. כִּיצַד כּוֹתְבִין אֶת הַמְּזוּזָה כּוֹתֵב שְׁתֵּי הַפְּרָשִׁיּוֹת "שְׁמַע" (דברים ו,ד) ו"וְהָיָה, אִם-שָׁמַע" (דברים יא,ג) עַל דֶּף אֶחָד, בִּירִיעָה אַחַת; וְעוֹשֶׂה לָּהּ רוּחַ מְלַמְעָלָה וְרוּחַ מְלַמְטָה, כְּמוֹ חֲצִי צִפְרֹן. וְאִם כְּתָבָהּ בְּשָׁנִים בְּשְׁלוֹשָׁה דְּפִין, כְּשֶׁרָה וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂנָה כְּזָנָב, אוֹ כְּמוֹ עֲגוּל, אוֹ כְּקָבָה; וְאִם עָשָׂה כְּאַחַת מֵאלוּ, פְּסוּלָה. כְּתָבָהּ שֶׁלֹּא עַל הַסֵּדֶר, כְּגוֹן שֶׁהִקְדִּים פְּרָשָׁה לְפָרָשָׁה פְּסוּלָה. כְּתָבָהּ בְּשָׁנֵי עוֹרוֹת אֶף עַל פִּי שֶׁתִּפְרֹן, פְּסוּלָה. סֵפֶר תּוֹרָה שְׁבָלָה, וְתַפְלִין שְׁבָלוֹ אֵין עוֹשִׂין מֵהֵן מְזוּזָה; וְלֹא מִן הַגְּלִיזִין שֶׁלִּסְפָּר, אֵין כּוֹתְבִין עָלָיו מְזוּזָה, לְפִי שְׁאֵין מוֹרִידִין מִקִּדְשָׁה חֲמוּרָה, לְקִדְשָׁה קְלָה.

ב. וּמִצְוָה לַעֲשׂוֹת הָרוּחַ שְׁבִין פְּרָשֶׁת "שְׁמַע" (דברים ו,ד) ל"וְהָיָה, אִם-שָׁמַע" (דברים יא,ג), פְּרָשָׁה סְתוּמָה; וְאִם עָשָׂה אוֹתָהּ פְּתוּחָה, כְּשֶׁרָה, לְפִי שְׁאֵינָה סְמוּכָה לָּהּ, מִן הַתּוֹרָה. וְצָרִיךְ לְהַזְהִיר בְּתִגִּין שָׁבָה; וְאֵלּוּ הֵן, הַתִּגִּין שְׁעוֹשִׂין בְּמְזוּזָה:

ג. פְּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה יֵשׁ בָּהּ שֶׁבַע אוֹתִיּוֹת, עַל כָּל אוֹת וְאוֹת מֵהֵן שְׁלוֹשָׁה זִיגִין; וְאֵלּוּ הֵן: שִׁין וְעִין שֶׁל"שְׁמַע" (דברים ו,ד), וְנוֹן ד'נִפְשָׁף" (דברים ו,ה), וּשְׁנֵי זִיגִין שֶׁל"מְזוּזוֹת" (דברים ו,ט), וּשְׁנֵי טִיתִין שֶׁל"טוֹטַפֶּת" (דברים ו,ח). וּפְרָשָׁה שְׁנִיָּה יֵשׁ בָּהּ שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת, עַל כָּל אוֹת מֵהֵן שְׁלוֹשָׁה זִיגִין; וְאֵלּוּ הֵן: גִּימֵל שֶׁל"דִּגְנָנָף" (דברים יא,ד), וּשְׁנֵי זִיגִין שֶׁל"מְזוּזוֹת" (דברים יא,כ), וּשְׁנֵי טִיתִין שֶׁל"טוֹטַפֶּת" (דברים יא,ח), וְצַד שֶׁל"עַל-הָאָרֶץ" (דברים יא,כא). וְאִם לֹא עָשָׂה תִּגִּין, אוֹ שֶׁהוֹסִיף בָּהֶן, אוֹ גָּרַע מֵהֵן לֹא פְּסֹל. וְאִם כְּתָבָהּ שֶׁלֹּא בְּשֶׁרְטוּט, אוֹ שֶׁלֹּא דִקְדָּק בְּמִלָּא וְחִסָּר, אוֹ שֶׁהוֹסִיף בָּהּ מִבְּפָנִים אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת הָרִי זוֹ פְּסוּלָה.

ד. מִנְהַג פָּשׁוּט, שְׁכוֹתְבִין עַל הַמְּזוּזָה מִבְּחוּץ, כְּנֶגֶד הָרוּחַ שְׁבִין פְּרָשָׁה לְפָרָשָׁה, שְׁדִי; וְאֵין בְּזֶה הַפֶּסֶד, לְפִי שֶׁהוּא מִבְּחוּץ. אֲבָל אֵלּוּ שְׁכוֹתְבִין בָּהּ מִבְּפָנִים שְׁמוֹת מְלָאכִים, אוֹ שְׁמוֹת קְדוֹשִׁים, אוֹ פְּסוּק, אוֹ חוֹתְמוֹת הָרִי הֵן בְּכָלֵל מִי שְׁאֵין לָהֶן חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא: שְׁאֵלּוּ הַטְּפָשִׁים, לֹא דִי לָהֶם שְׁבָטָלוֹ הַמִּצְוָה; אֲלֹא שְׁעוֹשִׂין מִצְוָה גְּדוּלָּה, שֶׁהִיא יַחֲדוּד שְׁמוֹ שֶׁלֹּהִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאַהֲבָתוֹ וְעִבּוּדָתוֹ, כְּאֵלּוּ הִיא קָמִיעַ לְהַנִּית עֲצָמָן, כְּמוֹ שֶׁעָלָה עַל לִבָּם הַסֵּכֶל שֶׁזֶה דְּבַר הַמְּהַנֶּה בְּהִבְלֵי הָעוֹלָם.

ה. וּמִצְוָה לְכַתֵּב "עַל-הָאָרֶץ" (דברים יא,כא) בְּשֵׁטָה אַחֲרוֹנָה, בֵּין בְּרֹאשׁ הַשֵּׁטָה בֵּין בְּאַמְצַע הַשֵּׁטָה; וְנִהְיָה כָּל הַסּוּפְרִים לְכַתֵּב אוֹתָהּ בְּשִׁתִּים וְעֶשְׂרִים שְׁטוֹת, ו"עַל-הָאָרֶץ" בְּרֹאשׁ שֵׁטָה אַחֲרוֹנָה. וְאֵלּוּ הֵן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבְּרֹאשׁ כָּל שֵׁטָה וְשֵׁטָה, עַל הַסֵּדֶר: שְׁמַע, ה', הַדְּבָרִים, לְבָנִיָּה, וּבִשְׁכַּבְּךָ, בֵּין, וְהָיָה, מִצְוָה, בְּכָל, יוֹרָה, עֶשֶׂב, פֶּן, וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם, הַשָּׁמַיִם, וְאַבְדֶּתֶם, וְשִׁמְתֶם, אִתְּם, אִתְּם, בְּדֶרֶךְ, וּבִשְׁעָרֶיךָ, אֲשֶׁר, עַל הָאָרֶץ.

ו. כְּשֶׁכּוֹפְלִין אוֹתָהּ, גּוֹלְלִין אוֹתָהּ מִסּוּף הַשֵּׁטָה לְתַחֲלָתָה, עַד שֶׁתִּמָּצָא כְּשִׁיפְתָּח הַקּוֹרָא לְקִרּוֹת, יִקְרָא מִרֹאשׁ הַשֵּׁטָה לְסוּפָהּ. וְאַחֵר שֶׁגּוֹלְלָהּ, מְכַנִּיסָהּ בְּשׁוּפּוּפֶרֶת שֶׁלְקָנָה אוֹ שֶׁלְעֵץ אוֹ שֶׁלְכָל דְּבַר, וּמַחֲבֵר אוֹתָהּ אֶל מְזוּזַת הַפֶּתַח בְּמַסְמֵר, אוֹ חוֹפֵר בְּמְזוּזַת הַפֶּתַח וּמְכַנִּיס בָּהּ הַמְּזוּזָה.

ז. וְקִדְּם שִׁיקְבַּעְנָהּ בְּמְזוּזַת הַפֶּתַח, מִבְּרֶךְ תַּחֲלָה, בְּרוּךְ אַתָּה

ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְקַבֵּעַ מְזוּזָה; וְאֵינוּ מְבַרְךְ בְּשַׁעַת כְּתִיבְתָּהּ, שֶׁקְּבִיעֲתָהּ הִיא הַמִּצְוָה.

ח. תְּלִיָּה בַּמֶּקַל פְּסוּלָה, שְׂאִין זֶה קְבִיעָה. הַנִּיחָה אַחֲרֵי הַדָּלֶת, לֹא עָשָׂה כָּלוּם. חָפַר בְּמִזְוֹת הַפֶּתַח, וְהַכְּנִיס הַמְּזוּזָה כְּמוֹ נֶגֶר, וְהוּא כְּבָרִיחַ הַקָּרָשִׁים בְּטַבְּעוֹת פְּסוּלָה; הַעֲמִיק לָהּ טַפַּח, פְּסוּלָה. חָתַךְ קָנָה וְהַכְּנִיס בּוֹ מְזוּזָה, וְאַחֵר כֶּךָ חָבַר הַקָּנָה אֶל קָנִים אֲחֵרִים וְהַעֲמִיד מִן הַכָּל מְזוּזֹת הַפֶּתַח פְּסוּלָה, מִפְּנֵי שֶׁקִּדְּמָה קְבִיעֵת הַמְּזוּזָה לַעֲשִׂית מְזוּזֹת הַפֶּתַח.

ט. מְזוּזֹת הַיָּחִיד, נִבְדָּקֶת פְּעָמִים בַּשָּׁבוּעַ, וּמְזוּזֹת רַבִּים, פְּעָמִים בַּיּוֹבֵל שָׁמָּה נִקְרָעָה מִמֶּנָּה אוֹת אוֹ נִמְחָקָה: מִפְּנֵי שֶׁהִיא קְבוּעָה בַּכוֹתָלִים, מְרַקֶּבֶת.

י. הַכָּל חִיבִין בְּמְזוּזָה, אֲפֹלוּ נָשִׁים וְעַבְדִּים; וּמַחֲנֻכִּין אֶת הַקִּטְנִים, לַעֲשׂוֹת מְזוּזָה לְבִתְיָהֶם. הַשּׁוֹכֵר בֵּית בַּחוּצָה לָאָרֶץ, וְהָדָר בַּפְּנֵדֶק בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל פָּטוּר מִן הַמְּזוּזָה שְׁלוֹשִׁים יוֹם; אֲבָל הַשּׁוֹכֵר בֵּית בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, חָיִב בְּמְזוּזָה מִיָּד.

יא. הַמִּשְׁכִּיר בֵּית לַחֲבֵרוֹ עַל הַשּׁוֹכֵר לְהַבִּיא מְזוּזָה וּלְקַבֵּעַ אוֹתָהּ, אֲפֹלוּ הָיָה נוֹתֵן שָׂכָר עַל קְבִיעֲתָהּ: מִפְּנֵי שֶׁהַמְּזוּזָה חֹבֶת הָדָר הִיא, וְאֵינָה חֹבֶת הַבֵּית. וְכִשְׁהוּא יוֹצֵא, לֹא יִטְלָנָה בְּיָדוֹ וַיֵּצֵא; וְאִם הָיָה הַבֵּית לְגוֹי, הָרִי זֶה נוֹטְלָה כְּשֵׁיִצָּא.